Samenvatting en eerste appreciatie coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst

De vier partijen presenteerden vandaag het Coalitieakkoord 2021 – 2025. 50 pagina's met een mix van meer gedetailleerd uitgewerkte terreinen (de veelgehoorde maatschappelijke opgaven als klimaat en stikstof) en hoofdstukken die zich meer lenen voor een programmatische uitwerking (met ruimte voor uitwerking en debat en verwerven van breder draagvlak in de Tweede Kamer. De publieke gezondheid valt duidelijk in de laatste categorie.

Met inachtneming dat dus nog veel moet worden uitgewerkt en dat ook de financiën nog niet zijn doorgerekend (financiële paragraaf is op hoofdlijnen) bevat het akkoord goed nieuws voor de versterking van de publieke gezondheid en veiligheid: versterking wordt letterlijk genoemd als ambitie, deze kabinetsperiode is er structureel 300 miljoen voor een versterking van de pandemische paraatheid en er wordt een begin gemaakt met bevorderen van leefstijl (belasting op suiker en Btw-verlaging op groente en fruit) en er is expliciet aandacht voor preventie. Verder wordt stevig ingezet op meer bestaanszekerheid en kansengelijkheid, waar gezondheid indirect van zou kunnen profiteren. Naast veel geld voor nagenoeg gratis kinderopvang voor werkenden gaat het hier bijvoorbeeld om programma's als een rijke schooldag.

Hierna volgt een beknopte samenvatting (letterlijke tekst, inclusief vetgedrukt) van de relevante punten per onderdeel.

<u>Hoofdstuk gezondheid:</u>

- Algemene inleiding 'gezondheidszorg': kabinet gaat uit van een 'bredere kijk op gezondheid'.
- Bestaande gezondheidsverschillen (kwetsbaren die 7 jaar korter leven en 15 jaar in minder goede gezondheid) "zijn onacceptabel".
- In de paragraaf over <u>de coronacrisis:</u> "Wij gebruiken de lessen uit de coronacrisis, zoals het belang van samenwerking, ontschotting en nieuwe (digitale) werkvormen, en maken ons klaar voor toekomstige gezondheidscrises door **versterking van de pandemische paraatheid**. Dit betekent een (Europese) inzet op o.a. onafhankelijkheid voor genees- en hulpmiddelen, het borgen van publieke belangen en het in overleg met experts instellen van zorgreserves. Daarnaast willen we een flexibele opschaling en inzet van de ic-capaciteit met name op personeel gebied. **Ook versterken we de publieke gezondheidszorg.**
- **Werken in de zorg moet aantrekkelijker worden**. Salarissen in de zorg worden verhoogd. Inzet op goed werkgeverschap, waaronder gerichte verbeteringen in waardering en de onregelmatigheidstoeslag.
- Verder zegt het kabinet te "overwegen of een **Chief Medical Officer**, die vanuit technisch-inhoudelijke kennis opereert, kan bijdragen aan betere publieke zorg".

Er is een aparte paragraaf **'preventie, sport en bewegen':**

- "We willen meer aandacht voor preventie en een gezonde levensstijl van jongs af aan. Kinderen die ongezond opgroeien staan veelal op een achterstand. **Vermijdbare gezondheidsverschillen pakken we daarom aan**. We zetten de doelen van het **Preventieakkoord** door, met als doel een gezonde generatie in 2040 met een focus op de jeugd door sport, voeding en bewegen. Dit vraagt een brede aanpak, met stimulering van gezonde keuzes en ontmoedigen van ongezonde keuzes, zonder mensen in hun vrijheid te beperken.
- Verbreden preventieakkoord met **mentale weerbaarheid**
- We verhogen de **belasting op suikerhoudende dranken** en we verhogen de accijnzen op tabak. We maken bindende afspraken met de industrie over gezondere voedingsmiddelen.

We bezien hoe we op termijn een suikerbelasting kunnen invoeren en de BTW op groente en fruit naar 0% kunnen verlagen.

Overige punten:

- We stimuleren sport en bewegen in het kader van het bevorderen van gezondheid. (NB: lijkt gericht op sportverenigingen)
- We investeren extra in onderzoek naar en de aanpak van Alzheimer, obesitas en kanker, zowel ten behoeve van volwassenen als van kinderen.
- Om beter zicht te krijgen op de (maatschappelijke) impact van verslavingen stellen we een Nationaal Rapporteur Verslavingen in die periodiek rapporteert over de omvang en ontwikkeling van verslavingsproblematiek.
- **Gezondheidsstelsel** ('cure' en 'care')
    - Passende zorg is de norm. Dat betekent dat zorg bewezen effectief is en we overbehandeling voorkomen. Het betekent ook dat zorg gericht is op gezondheid, functioneren en kwaliteit van leven;
- De planbare en acute zorg moet toekomstbestendig gemaakt worden. Aan de hand van de juiste zorg op de juiste plek vragen wij de Nationale Zorgautoriteit (NZa) regiobeelden op te stellen, die kunnen leiden tot een herschikking van het zorglandschap waarbij een integraal aanbod en passende zorg over domeinen heen voor iedereen in Nederland ongeacht woonplaats de normen zijn.
- Er komt een Staatscommissie die de status van XTC in het kader van de volksgezondheid gaat onderzoeken.
- Verbeterde hulpverlening voor alle sekswerkers.

In de paragraaf **medisch-ethisch:**

- Betere seksuele voorlichting
- Tegengaan van ongewenste en onbedoelde zwangerschappen: gratis anticonceptie voor kwetsbaren.
- We voeren in elke gemeente het programma Kansrijke Start in. Zo ondersteunen we vrouwen en pasgeborenen bij de eerste 1000 dagen die cruciaal zijn voor gezondheid, welzijn en latere ontwikkeling.

De paragraaf **'Bestaanszekerheid en kansengelijkheid'** bevat onderdelen die indirect van belang zijn. Structureel investeert het kabinet 1 miljard in het tegengaan van kansenongelijkheid. In sociale paragraaf wordt bovendien 500 miljoen structureel uitgetrokken voor het hervormen van de arbeidsmarkt, reïntegratie en voor het aanpakken van schulden.

De belangrijkste investeringen:

- Kinderopvang ('een goede start') voor werkenden wordt uiteindelijk 95% gedekt (bij de instellingen) voor- en vroegschoolse educatie (voorkomen van leerachterstanden);
- Investeren in een rijke schooldag, waarbij scholen zelf mogen bepalen wat het meest nodig is om kansenongelijkheid tegen te gaan: sport, cultuur, huiswerkbegeleiding. Te beginnen bij scholen waar de nood het hoogst is.
- Lastenverlichting voor lage en middeninkomens.
- Maatregelen gericht op meer mensen die mee kunnen in de samenleving: leerrechten, vergroten arbeidsparticipatie, brede armoede en schuldenaanpak.
- Meer mogelijkheden voor gemeenten voor aanpak van laaggeletterdheid, verbeterde toegang wet schuldsanering.

Financiën
Het is een heel duur akkoord; het begrotingstekort loopt op, ten gunste van een structurele budgettaire ruimte van 13 miljard + een grotere incidentele ruimte voor het oplossen van maatschappelijke problemen (fondsen ter grootte van 60 miljard)

- Tegenover extra middelen voor pandemische paraatheid (structureel 300 miljoen in deze kabinetsperiode), staan (nader te bepalen) maatregelen die de groeiende zorguitgaven moeten afvlakken (- 4,8 miljard).
- De coalitie verhoogt de lasten (belastingen) gericht op het bevorderen van een gezonde leefstijl
- Voor veel zaken wordt het 'hoofdbesluitvormingsmoment' verschoven naar het voorjaar (Voorjaarsnota die op inkomsten en uitgaven ziet).
- Kabinet zet zwaar in op het oplossen van maatschappelijke opgaven: 'kansrijke start, bestaanszekerheid en middeninkomens'.